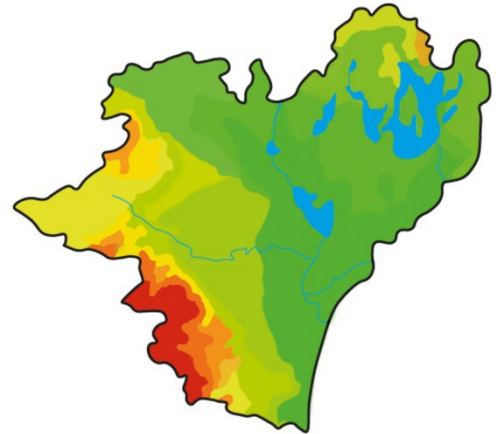

Grundvattenrådet för Kristianstadsslätten

Minnesanteckningar från Grundvattenrådets möte den 12 november 2025

Grundvattenrådet valde Pia Dahlin, tekniska nämndens ordförande, Kristianstads kommun, till mötesordförande.

Emma Anderberg antecknade.

GRUNDVATTENRÅDET FÖR
KRISTIANSTADSSLÄTTEN

Mötet inleddes med att Pia hälsade välkomna. En presentationsrunda genomfördes innan presentationerna började.

Johan Bogaert, Länsstyrelsen Skåne: Länsstyrelsens projekt

Johan presenterade kort ett projekt som Länsstyrelsen Skåne är med i, en del av det europeiska CLIMAAX-projektet. Länsstyrelsen Skåne ansökte om att gå med genom projektet Forsee Skåne och fick medel beviljade för projektet som pågår 1 mars 2025 till 31 december 2026. Detta är ett projekt som ska genomföras i tre steg och handlar om att hålla kvar vatten i landskapet.

Martina Gnewski, presenterade sitt forskningsprojekt

Martina är doktorand inom strategisk kommunikation på Lunds universitet och har följt Grundvattenrådet sedan hösten 2023, med syftet att försöka hur samarbetet i Grundvattenrådet fungerar. Då det som Martina presenterade är en del av hennes kommande avhandling kommer inte hennes presentation att ligga tillgänglig på vår hemsida, och anteckningarna från hennes presentation hålls också korta.

Martina inledde med att beskriva lite bakgrund om organisationer och samarbete/samverkan, exempelvis att samarbete ofta är fördelaktigt men att forskning visar att det kan uppstå konflikter. I Martinas arbete har hon använt sig av närvarande vid Grundvattenrådets möten och intervjuer med medlemmar och hon har fått ett rikt material att utgå från till sin avhandling. Grundvattenrådet fick en presentation av preliminära resultat från forskningen.

Martinans avhandling ska publiceras någon gång nästa år.

Göran Persson, HP Borrningar: Enskilt vatten ur en brunnsbörres perspektiv:

Göran började att berätta om hur Skånes geologi är speciell och beskrev vidare vad detta innebär för en brunnsbörre. Här finns mycket vatten, många intressenter och mycket kunskaper om grundvatten, men för att en kund ska bli nöjd krävs att dricksvattnet är av god kvalitet och varken drar ner förorenat vatten från övre jordlager eller drar upp exempelvis saltvatten.

Enskilt vatten är en viktig del av vattenförsörjningen i Sverige, cirka 15 % i Sverige har enskilt dricksvatten antingen i permanentboende eller fritidsboende. 2018 var ett torrt år och Göran berättade vad det innebär för honom som brunnsbörre, med mycket att göra och ofta akuta

åtgärder. Göran lyfte därför vikten av en väl genomförd förstudie och en medveten kund, då brukar resultatet bli bra och kunden blir nöjd.

Göran fortsatte med en kort beskrivning av de olika typer av brunnar, och berättade även lite historik kring brunnsborrning och visade exempel på hur grävda brunnar kan se ut. En kort film som visar hur det går till att borra en brunn för enskild vattenförsörjning visades (länk finns i presentationen). Som avslut visade Göran att det genomförts fyra olika examensarbeten på gården Lilla Klåveröd. På den platsen finns ett antal borrar som använts i dessa projekt, bland annat finns borrar både i det övre gruslagret och det underliggande berget vilket innebär en möjlighet att följa grundvattnet från marken och nedåt.

Fråga: Hur vanligt är det att man stöter på oväntade ledningar när man borrar efter vatten? Svar: Göran nämnde Ledningskollen som är viktig för att få information om ledningar men fastighetsägaren kan ha egna ledningar och det kan finnas vissa hemliga ledningar, som inte Ledningskollen har koll på.

Fråga: Det finns olika grundvattenförekomster på olika nivåer, kan dessa ses när man borrar? Svar: Ja, delvis. Variationer i tryck under borrningen kan ge information vid en viss typ av borrning. Annars kan man stanna, mäta och pumpa för att ta reda på information under tiden borrningen pågår. Dagbok från borrningen kan ge en del info.

Kommentar: Kunskapen är viktig, varifrån kommer vattnet man dricker.

Kommentar: Bra att samarbetet mellan brunnsborrhare, konsulter och experter lyfts, det är viktigt.

Fråga: Hur kan man lära sig om goda exempel när goda exempel kan vara sekretessbelagda? Svar: Branschorganisationer kan ha en del information. Det är viktigt med lokalkännedom.

André Svensson, Köpinge-Vrams vattenförening: Kontrollprogram och bevattning inom jordbruket

André började berätta om hur allt med Köpinge-Vrams vattenförening började. Vramsån användes till bevattning och till slut var det inte längre hållbart, Länsstyrelsen sa till och det börjades borra efter grundvatten istället. Köpinge-Vrams vattenförening bildades 2009 och tillsammans sökte de tillstånd för sina grundvattenuttag, vilket belönades med pris för bästa landsbygdsprojekt 2012.

André berättade om de grödor som odlas på Kristianstadsslätten och förutsättningarna för den odling som sker. På Kristianstadsslätten finns mycket bra för en lyckad livsmedelsförsörjning; lokala livsmedelsindustrier, möjligheter för lantbruket att få tillbaka restprodukter från industrierna och pigga jordar. Samarbeten mellan lantbruket och industrier har bland annat inneburit att området nu är oberoende av viss typ av gödsel. André beskrev också hur viktigt vatten är för grödan, och att väderprognoserna spelar en stor roll i lantbruket men att bevattning krävs för att få en skörd med den kvalitet som krävs.

I de tillstånd som vattenföreningen fick ingick krav på ett kontrollprogram för 10 år, detta har föreningen frivilligt valt att fortsätta med. De ser kontrollprogrammet som en trygghet, att veta ifall de gör skada eller inte. André berättade att de tycker att det är viktigt med en extern opartisk konsult som utför kontrollen. Kontrollen består av kontroll av uttagsmängder, provtagning för kvalitetskontroll och uppföljning av grundvattennivåer med automatiska nivågivare och lodningar.

Föreningen kan se att nivåerna i grundvattnet återhämtar sig och att magasinet fylls på under vintern.

André avslutade med att berätta att föreningen tycker att det känns bra med kontrollprogrammet, dels för sin egen skull, att man hela tiden håller grundvattennivåerna under uppsyn, men också för att kunna visa upp det för andra. Det är en trevlig förening med årsmöte varje år och de är stolta över att de tagit sitt ansvar och inte längre ställer till det i Vramsån.

Fråga: Hur länge gäller vattendomar? Svar: Till 2043 och sedan ska de söka om. Det är inte livstidsdomar de fick. Inför framtida ansökningar är det också viktigt att kunna visa upp den information de samlar in i kontrollprogrammet.

Fråga: Kan man se någon korrelation mellan grundvattnet och nivån i Vramsån? Svar: Det är svårare att se. Det har tagits bort en del dämmen i ån, restaureringsprojekt pågår men André känner inte till att det gjorts någon sammanställning av detta.

Kommentar: Länsstyrelsen satte ut peglar på 70-talet, i ett 30-tal vattendrag men dessa är inte trovärdiga längre på grund av ändringar i dämmen.

Fråga: Är spannmål långt ner på prioriteringslistan för bevattning? Svar: Spannmål bevattnas i början av säsongen för att klara försommartorkan, men spannmål bevattnas inte för att maxa några skördar. Det finns andra grödor som behöver vattnet mer.

Fråga: Bevattnas naturbete? Svar: Nej, det får bli som det blir.

Kommentar: Många har betesdjur för att hålla naturen öppen i exempelvis naturreservat. Djuren behöver dock också foder på vintern.

Kommentar: Kristianstads kommun är väldigt djurtät och alla djurslag finns i kommunen.

Eric Johnsson, BEVAB: Vattendomar och dricksvattenförsörjning

Eric berättade att Bromölla är på väg in med två olika tillståndsansökningar till Mark- och miljödomstolen. Det har skett en del förändringar i hur Bromölla kommun tillgodoser dricksvattenförsörjningen i kommunen. Eric berättade också att Olofströms kommun får delar av sitt vatten från Bromölla och att det har att göra med deras syn på Kristianstadsslättens vatten. Det är inte bara Bromöllas vatten, utan allas, och det är ett gemensamt projekt mellan de två kommunerna.

Eric berättade lite om vilka punkter som vart viktiga i arbetet med tillståndsansökningarna. Saltvatteninträngning är en sådan punkt och här har Bromölla försökt kontrollera detta genom anläggning av kontrollbrunnar för att fånga upp förändringar, CVES-mätningar och modellering. Dessa utredningar har visat att det ser bra ut, de visar att det inte finns risk för saltvatteninträngning orsakat av deras planerade uttag av grundvatten.

Eric avslutade med att prata lite om en annan punkt som utretts i samband med ansökan; hur Ivösjön står i kontakt med grundvattnet. Mätdata har visat att nivåerna i Ivösjön delvis stämmer med nivåerna i grundvattnet, och en teori är att Ivösjön kan bidra till att hålla trycket i grundvattnet så pass högt att saltvattnet inte tränger in.

Fråga: Är Ivösjön med i modellen nu? Svar: Ja, det är den. De har tryckt in så mycket som möjligt i modellen.

Fråga: Går inte Ivösjöns vatten att använda direkt? Svar: Den finns med som reservvatten. Ivösjön är Skånes renaste sjö men ytvattentäcker är känsligare för högre temperatur, det kan bli mer tillväxt av mikroorganismer.

Fråga: Är vattnet som pumpas upp samma som i Ivösjön? Svar: Vet inte men det hade varit intressant att jämföra.

Fråga: Blev det aktuella området intressant efter att det genomfördes SkyTem-mätningar? Svar: Ja.

Fråga: Båda de senaste presentationerna visar att det ser okej ut med grundvattnet, stämmer det? Svar: Kristianstads kommuns grundvattenmodell (som är samma som använts i Bromöllas ansökan) visar att på norra slätten nyttjar vi mycket av det som bildas. På södra slätten finns det mer marginal. Idag syns inga direkta effekter i form av sjunkande grundvattennivåer men andra konsekvenser kan bli aktuella, exempelvis föroreningstransport.

Fråga: Har ni tittat på om det blir en konstgjord infiltration av sjövattnet? Svar: De tittar på det. Grundvattennivån och sjön följer varandra så det är intressant.

Kommentar: Ivösjön är utpekad som en potentiell dricksvattenresurs, av Länsstyrelsen.

Fråga: Var i processen är ni? Svar: Ska ut på samråd innan årsskiftet om de har tur. De har valt att köra samråd för båda processerna samtidigt. Då vissa kommer beröras av båda vill de undvika att det blir förvirring kring vad som gäller.

Pia tackade alla som kom och avslutade mötet.